

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 39

från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget.

I detta nr. bl.a.:

- 1000 föreläsningar.
- Bjärebör som byggde Chicago.
- Början till en proteströrelse.
- Elgar.
- Så får eleverna bättre resultat.
- Läxor eller inte läxor.
- Våra gamla dialektord

Till dig som nu får Nyhetsbrevet för första gången:

Vill du kolla innehållet i tidigare Nyhetsbrev hittar du dem på min hemsida: www.bjareforlaget.com. Under rubriken ".som jag ser det.."

1000 föreläsningar!!

Nyligen var jag på födelsedagsfest. Torekovs Föreläsningssällning fyllde 100 år. Ordföranden, Bertil Gunnarsson, gav glimtar från de gångna 100 åren, och Malin Johansson sjöng visor från de olika tidsperioderna under seklet. På en timma kunde vi i ord och toner göra en angenäm resa genom 100 år!!

Under dessa 100 år har föreningen genomfört ca 1000 föreläsningar!!!

Med ett beräknat genomsnitt på ca 70-80 när det gäller antalet besökare per gång kan vi notera, att ca 70 000- 80 000 personer har lyssnat på dessa föreläsningar!!!

Kanske är det ännu mer. Under senare år har föreläsningssalen varit sprängfylld. Vid något tillfälle har man t.o.m. fått "tända den röda lyktan".

Egentligen är alltsammans en - på ett sätt - ofattbar historia.

Denna förening har att konkurrera med vår tids avancerade teknik på mediaområdet. Via TV kan vi ta oss ut i världsrymden, tränga in i atomens minsta beståndsdelar, resa jorden runt och uppleva exotiska platser, ta oss årtusenden tillbaka i mänsklighetens historia osv.

Samtidigt som TV och andra media erbjuder allt detta, erbjuder föreläsningssällningen något annat - närhet, social samvaro, gemenskap, nära ämnen och nära föreläsare.

Då har TV inte en chans...

Kanske är det ändå inte så ofattbart!!!

Nåväl.

Eftersom jag är en av de ca 80 000 besökarna vill jag här passa på att rikta ett tack till alla dem som under det gångna seklet hållit grytan kokande. Bakom föreningens framgång ligger mängder av arbete och engagemang.

Lycka till med ytterligare 100 år. Då kan även våra barnbarn, barnbarns barn och barnbarns barnbarn se fram mot ytterligare 1 000 föreläsningar!

Elever som känner sin hembygd lär sig lättare.

Nyligen läste jag om ett pedagogiskt projekt i en annan del av vårt land.

Forskningsprojektet gick ut på, att vissa elever skulle få studera sin hembygd mera i detalj och ute i miljön. I verkligheten. I denna närmiljö lärde man känna såväl samhället som det ser ut idag som hur det vuxit fram genom generationernas insatser. Resultatet visade, att de elever, som deltagit i projektet, förbättrade sitt resultat även i de allmänna skolämnena, bl.a. i svenska och matematik! Projektledarens kommentarer var: Elever, som lär känna sin hembygds historia, får en självkänsla som är positiv för inläringen i de olika ämnena.

Projektet, som genomfördes för flera år sedan, belönades med pris "För utmärkta resultat när det gäller såväl färdigheter och kunskaper som intressen och attityder genom att låta undervisningen utgå från, och berikas av, elevernas egen kulturella bakgrund, dvs lära genom närmiljön".

Jag vet inte tillräckligt mycket om i vilken grad skolorna i Bjäre utnyttjar den verklighet som finns i närområdet. Ett vet jag dock: få bygder har en sådan rikedom på "verklighet" som Bjäre, när det gäller att anknyta till skolämnen som geografi, naturvård, historia, kulturtraditioner mm., mm. Det är bara att ta för sig.

Läxor eller inte

Vi stannar kvar inom ämnet lärande. Sedan en tid pågår en debatt i media och i politiken om läxornas vara eller inte vara i den svenska skolan!. Det är mycket man skulle vilja säga/skriva, men utrymmet i ett Nyhetsbrev medger inte detta. Kanske kan jag återkomma på min hemsida.

Här passar jag i stället på att ge en glimt från en skola i Bjäre på 1930-talet. Det är ett ämne som jag just nu arbetar med och som kanske kommer i tryck i någon form framöver. Det handlar bl.a. om läxor! På 1930-talet!!!

Erik Pamp hette läraren i Svenstads skola på den tiden. En av hans elever då är den som berättar för mig om sin skolgång i just den skolan. Olle Pålsson i Småryd. Olle har mycket positivt att berätta om sin f.d. lärare. Erik Pamp ställde krav. Han var angelägen om att ALLA eleverna skulle vara med och skaffa sig kunskaper. De som hade svårt för att lära fick extra hjälp.

Lärare Pamp införde regeln, att läxorna skulle läsas i skolan i slutet av skoldagen. Det innebar, att den som behövde hjälp kunde få hjälp - av läraren.

Det fanns ännu en praktisk förklaring. Lärare Pamp visste, att för flertalet av hans elever gällde, att när de kom hem från skolan på eftermiddagen var det att ge sig ut i arbetet därhemma på gården. Det skulle därför inte bli tid för läxläsning.

Även om vi bortser från det där med arbete hemma på gården, känns det som om dagens skoldebattörer har en del att hämta från en byskollärare i Bjäre på 1930-talet!

PS.

Medan jag är inne på ämnet skola: Just när jag lägger sista handen vid detta nyhetsbrev hör jag Janne Josefsson i TV:s Uppdrag granskning - som denna gång handlar om segregationen i svenska skolor - säga: Det fanns en tid då vi hade en folkets skola. En skola där direktörens barn undervisades tillsammans med arbetarens barn.

Just de orden kan du hitta i ett av mina tidigare Nyhetsbrev. I takt med att vi ser konsekvenserna av segregationen i samhället, blir vi allt fler som yttrar dessa ord.

Början till en proteströrelse?

Runt om i Bjäre har det startats byaggrupper. Målet för grupperna kan var olika, men bakom alla anar man något, som skulle kunna liknas vid en protest mot den utarmning av landsbygden som pågår, och som tar sig uttryck bl.a. i nedläggning av lokala butiker och annan service. Ett exempel på detta är den intensiva aktiviteten i Torekov, där man arbetar över ett brett fält. På helsidor kan vi läsa om Torekov News. Aktiviteter för alla åldrar.

Flera byaggrupper har sin grund i och sin inspiration från ett gemensamt intresse för den egna byn och dess historia. Dessa strävanden har resulterat i en lång rad byaskildringar. I tidigare brev har jag nämnt exempel på sådana skildringar. Du som kanske saknar någon sådan byaskildring i mina tidigare Nyhetsbrev - hör gärna av dig.

"Vår by - vår plats på jorden"

Den här omtanken om den egna by och egna bygden , som nu börjar vakna, får mig att tänka på vad jag för flera år sedan kunde läsa i en liten bok om en oansenlig by på ön Kreta i Grekland. I förordet till boken står det:

"Vår by är måhända inte världens centrum, men det är den plats på jorden där vi är födda och den är centrum för vårt dagliga liv:"

Jag tycker att det är ett fint sätt att hylla sin by utan att hemfalla åt pompös retorik.

"..och majsen står hög, så man knappt kan se byn."

Texten ur sången i den välkända operetten kommer för mig när jag vandrar i Bjäre och nu under hösten ser majsfälten, som f.ö. blir fler och fler för varje år:

"Och majsen står hög så man knappt kan se byn.

Blir den högre så växer den snart upp i skyn."

Men. Ve och fasa. Plötsligt kommer jag inte på, ur vilken operett texten är hämtad!! OK. Jag är säker på att många bland mina läsare har bättre minne och kan hjälpa mig. Det kommer förhoppningsvis några mejl med rätta svaret. Jag uppskattar verkligen alla dessa kontakter.

Svenskarna som byggde Chicago.

I samband med mina grävningar efter utvandrare i våra arkiv har jag gång på gång träffat på staden Chicago i USA. Många bjärebor, som utvandrat till Amerika, hamnade där. Några för en kort tid för att sedan söka sig vidare västerut och skaffa sig "land", som man kunde få till ett mycket förmånligt pris.

Det är i många fall i breven från utvandrade bjärebor, som Chicago dyker upp. Jag plockar ett exempel ur högen: Emanuel Åkesson, som utvandrade från Boarp kom till Chicago på 1880-talet. I ett brev till sin kompis - även han från Bjäre - skriver han, att han i Chicago stött ihop med John Pettersson, som var "bartändare på en saloon". I Chicago hade han också varit på kalas hos andra f.d. bjärebor. Där träffade han "alla tre bröderna Lindström och Jeansen från Faritslöv och hans hustru. Dessutom båda fröknarna Bergström från W.Karup".

För de bjärebor som hamnade i Chicago var det inte svårt att hitta landsmän. I ett annat brev från samme Emanuel Åkesson, som då flyttat från Chicago

till St.Paul. Där han kände sig ensam. Annat var det i Chicago, skriver han. "Der äro svenskarna många som himmelens foglar"

Liknelsen om "himmelens foglar" var inte någon överdrift. I början av 1900-talet bodde i den snabbt växande staden 120 000 personer som utvandrat från Sverige. (I siffran ingår de svenska familjernas barn, som fötts i Amerika.) Chicago var därmed den till befolkningsstorleken näst största "svenska" staden. Endast Stockholm hade fler invånare.

Chicago växte rekordsnabbt från slutet av 1800-talet. Att svenska byggnadsarbetare hade en aktad ställning där har vi fått många vittnesbörd om. Av brev mm att döma var flera av dessa arbetare bjärebor.

Elgar

När man botaniserar i de gamla tidningarna får man då och då nyttiga exempel på de förändringar som har skett. Exempelvis i vår fauna. Nyligen skrev jag om vargar som observerats på isen utanför bjärekusten för 100 år sedan. Den här gången handlar det om älgar. Visserligen i Småland, men. I en notis i tidningen från 1880-talet kan vi läsa:.

Elgar har på senare tiden observerats å flera ställen i Wimmerby-trakten. Ett elgpar, följdt af en kalf, har gått fram genom Frödinge och Vimmery socknar, där flera personer varit tillfälle att få se de ståtliga djuren.

Var älgen verkligen så ovanlig i Småland vid den tiden, att det blev en anledning att uppmärksamma det i tidningen? För att få svaret sätter jag ett hopp till mina naturintresserade och älgkunniga läsare.

Tänkvärt

- Aktivisten är inte den som säger att floden är smutsig. Aktivisten är den som gör rent i floden. (Okänd tänkare.)
- Man kan bygga en tron med bajonetter, men man kan inte sitta länge på den. (Boris Jeltsin.)
- Den som aldrig tvivlar vet ingenting. (Spanskt ordspråk.)

Våra gamla dialektord

Läsarnas intresse för de gamla dialektorden gör att vi kör ännu en omgång. Först dock facit till förra brevets ordlista:

Java= jaga. Jorbid= ett stycke jord. Jorbär= smultron. Jored= jordig.
Kaladans=gjort av mjölk från nykalvad ko. Klabbad= kladdig. Klajna= kleta.
Klena. Kneveralen=frusen (om händerna). Kroe= kräva. Krylled= kryllig.
Kräg= kreatur, kräk. Kröfta= krossa. Krösen= lingon. Kyll= köld. Kveg=
kvickrot.

Ny omgång.

Kolla om du kan översätta dessa:

*Laj. *Logged. * Lunego. * Lura te. * Långmongad.* Madavänt. * Maleden. * Mesed. *Måga. *Mäfaren. * Mög.

Som vanligt: har du något favoritord ur våra gamla dialekter. Skriv en rad om detta.

Google - translate

Jag har tidigare uppmärksammat möjligheten att låta Google translate översätta från ett språk till ett annat, och att det då kan uppstå en del lustigheter. Ett par läsare har också noterat detta och kommenterat. Här är ytterligare ett exempel. Kommentaren kommer från vår dotter Tina, och är hämtat från hennes arbete i receptionen på hotellet.

Inom ramen för marknadsföringen undertecknade Tina med sitt förnamn - Tina. Vissa utländska personer, som hade fått ögonen på denna information, bad Google translate att översätta. Google översatte. Även ordet Tina. När dessa personer sedan kontaktade hotellet per telefon, bad de att få tala med De Frost!!

Javisst. Tina=defrost.

Några böcker kvar

Av de böcker som jag utgivit finns några ex. kvar. Som läsare av Nyhetsbrevet har du en särskild rabatt. Rea på reapriset! Hör av dig om du vill veta mer om böckerna och rabatterna.

Avslutar som vanligt:

Om du i fortsättningen inte vill ha mina Nyhetsbrev är det bara att meddela i ett mejl.

Kalle

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad
Tel. 0431-365332